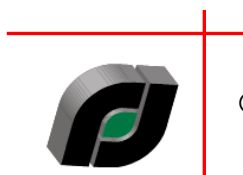

Vímuefnanotkun ungs fólks Í Hafnarfirði

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

© Rannsóknir & greining 2017

Vímuefnanotkun ungs fólks Í Hafnarfirði

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

©Rannsóknir & greining 2017

Rit þetta má ekki afrita með nokkrum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis Rannsókna og greiningar.

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit.....	3
Yfirlit yfir myndir	4
Yfirlit yfir töflur.....	5
Inngangur.....	6
Aðferð og gögn	6
Þátttakendur og framkvæmd	6
Mælitæki	7
Vímuefnaneysla	8
Próun vímuefnaneyslu – áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla	9
Daglegar reykingar.....	9
Munn- og neftóbaksnotkun.....	12
Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftár um ævina meðal nemenda í 10. 9. og 8. bekk.....	12
10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftár um ævina.....	12
9. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftár um ævina.....	13
8. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftár um ævina.....	14
Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga	15
10. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga	15
9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga	16
8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga	17
Neysla áfengis um ævina.....	18
Ölvun síðastliðna 30 daga.....	20
Hassneysla.....	22
Marjúananeysla.....	23
Kannabisneysla (hass – eða marjúana)	25
Neysla annarra ólöglegra vímuefna	27
Amfetamín	27
Sniff.....	27
Sveppir sem vímuefni	28
E tafla	28
Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu.....	29

Yfirlit yfir myndir

Mynd 1. Þróun vímuefnaneyslu unglunga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.	8
Mynd 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.	9
Mynd 3. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.	9
Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.	10
Mynd 5. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	12
Mynd 6. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	12
Mynd 7. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	13
Mynd 8. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	13
Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	14
Mynd 10. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.	14
Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	15
Mynd 12. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	15
Mynd 13. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	16
Mynd 14. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	16
Mynd 15. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	17
Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.	17
Mynd 17. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.	18
Mynd 18. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.	18
Mynd 19. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.	19
Mynd 20. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.	20
Mynd 21. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.	20
Mynd 22. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.	21
Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2017.	22
Mynd 24. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2017.	22
Mynd 25. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 – 2017.	23
Mynd 26. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marjúána einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.	23

Mynd 27. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.	24
Mynd 28. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.	24
Mynd 29. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 -- 2017.....	25
Mynd 30. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 - 2017.....	25
Mynd 31. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 - 2017.....	26
Mynd 32. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.....	27
Mynd 33. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.....	27
Mynd 34. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.	28
Mynd 35. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2016.....	28
Mynd 36. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfaranandi: Reykja sígarettur; Reykja raf-sígarettur. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.	29
Mynd 37. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfaranandi: Drekkja þig fulla(n); Reykja hass eða marijúana. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.....	29

Yfirlit yfir töflur

Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Hafnarfjarðar.....	7
Tafla 2 Vímuefnaneysla, lykilþættir í Hafnarfirði árin 2016 og 2017	8
Tafla 3. Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.	11
Tafla 4. Hve oft hefur þú notað raf-sígarettur (rafrettur) að jafnað síðustu 30 daga. um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8., 9 og 10.bekk, árið 2017.....	11

Inngangur

Forvarnarstarf meðal unglunga í grunnskólum hefur verið mjög öflugt undanfarin ár og er hið svokallaða „íslenska módel“ nú notað sem fyrirmynd starfs víðs vegar í Evrópu. Rannsóknir & greining hefur kappkostað að hámarka nýtingu rannsóknargagnanna með því að greina staðbundnar niðurstöður fyrir sveitarfélög, skóla og aðra á hverju ári og koma niðurstöðunum til vettvangs. Í dag er svo komið að Rannsóknir & greining vinnur á annað hundrað skýrslur á ári úr gögnum rannsókna í 5.-7. bekk, 8.-10. bekk og framhaldsskólum fyrir fyrrgreinda aðila.

Í þessari skýrslu er greint frá niðurstöðum úr *Ungt Fólk* rannsókninni árið 2017. Vímuefnaneysla unglunga er skoðuð yfir tíma og ítarlega skipt niður eftir flokkum.

Aðferð og gögn

Þátttakendur og framkvæmd

Gögnin sem þessi skýrsla byggir á eru byggð á könnun sem lögð var fyrir alla nemendur í 8. til 10. bekk á Íslandi í febrúarmánuði árið 2017. Framkvæmd og úrvinnsla rannsóknarinnar var á vegum Rannsókna & greiningar í Háskólanum í Reykjavík. Spurningalistar voru sendir í alla skóla á landinu þar sem kennarar sáu um að leggja þá fyrir eftir skýrum fyrirmælum. Með hverjum spurningalista fylgdi ómerkt umslag sem þátttakendur settu listann í að útfyllingu lokinni. Ítrekað var fyrir þátttakendum að rita hvorki nafn né kennitölu á spurningalistana svo útilokað væri að rekja svörin til þeirra. Jafnframt voru þeir vinsamlegast beðnir um að svara öllum spurningunum eftir bestu samvisku og biðja um hjálp ef þeir þyrftu á að halda.

Allir nemendur sem sátu í kennslustundum daginn sem könnunin fór fram svöruðu spurningalistanum. Samtals fengust gild svör frá 3536 nemendum í 8. bekk, 3353 nemendum í 9. bekk og 3291 í 10. bekk (bekkur ótilgreindur: 90 einstaklingar). Heildarsvarhlutfall á landsvísu var um 83%.

Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Hafnarfjarðar.

	2014	2015	2016	2017
8. bekkur	303	310	301	296
9. bekkur	355	341	310	287
10. bekkur	314	301	329	282
Bekkur ótilgreindur:	14	7	2	5
Alls:	986	952	942	870

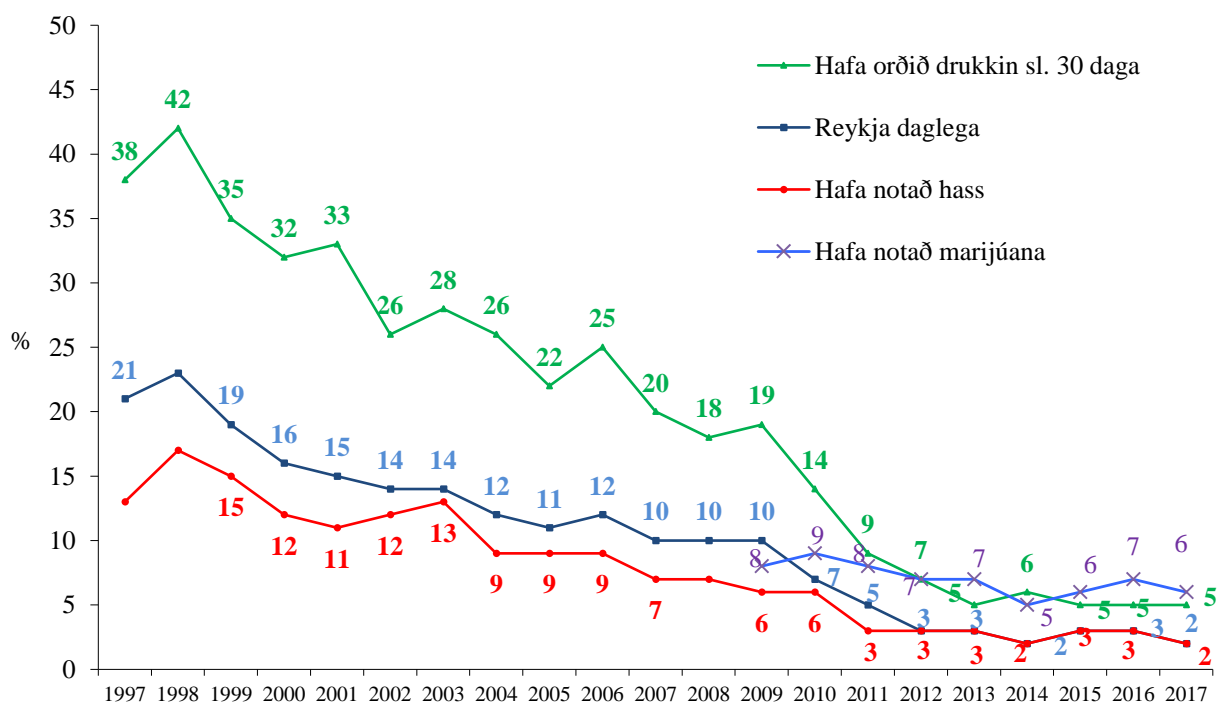
Mælitæki

Mælitæki rannsóknarinnar eru ítarlegir spurningalistar, fyrir nemendur í 8.-10. bekk, sem hafa verið þróaðir ár frá ári, fyrst af starfsfólki Rannsóknastofnunar uppeldis- og menntamála en frá árinu 1998 af Rannsóknum & greiningu. Spurningarnar eru mótaðar af fagfólki í félagsvísindum þar sem farið er eftir ströngum kröfum um að þær geti af sér öruggar niðurstöður, að áreiðanleiki og réttmæti sé ávallt í fyrirrúmi. Spurningalistinn fyrir 8.- 10. bekk árið 2017 innihélt eingöngu spurningar varðandi vímuefni og innihélt 16 spurningar.

Vímuefnaneysla

Tafla 2 Vímuefnaneysla, lykilþættir í Hafnarfirði árin 2016 og 2017¹

Bekkur:	Daglegar reykingar	Munntóbak 1 x sl. 30 daga	Neftóbak 1 x sl. 30 daga	Ölvun sl. 30	Hass	Marijúana
10. bekkur:	3% *	4% +	3% +	5% +	3% *	7% +
9. bekkur:	1% *	1% ÷	2% +	2% *	1% *	3% ÷
8. bekkur:	0% *	0 ÷	0 *	0% *	0 ÷	0 ÷

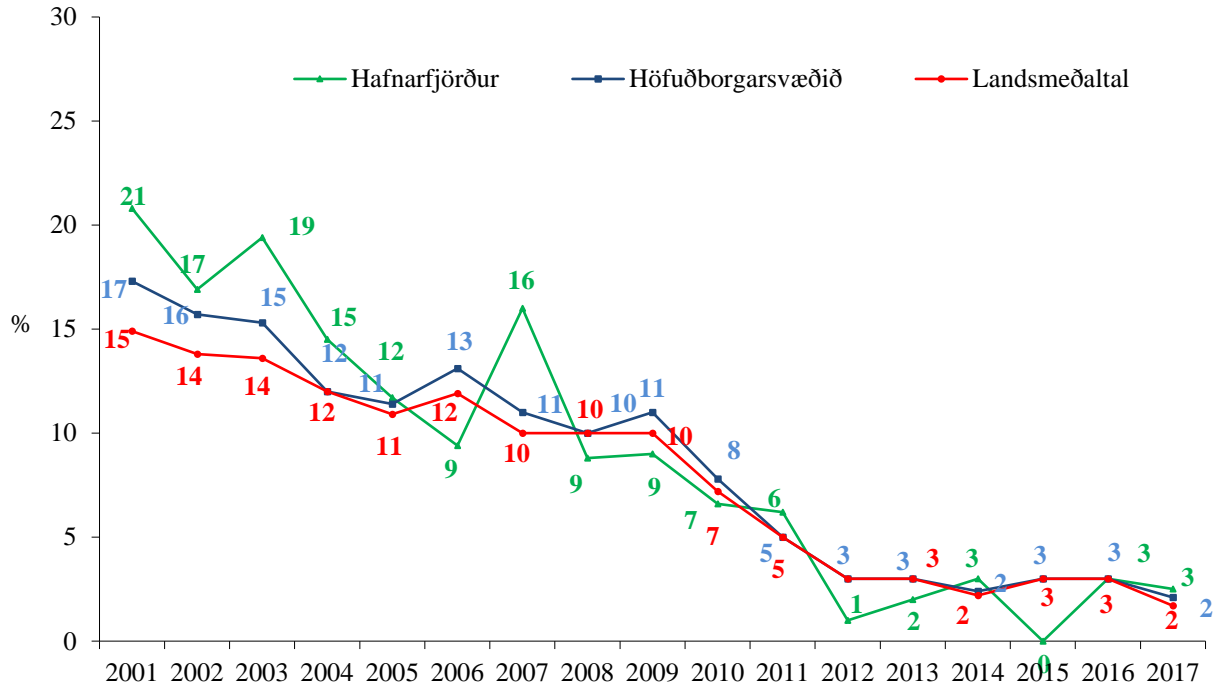
Mynd 1. Þróun vímuefnaneyslu unglunga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.

¹ Taflan sýnir hlutfall fyrir einstaka vímuefni og hvort neysla hafi aukist milli ára (+); hlutfall sé óbreytt (*) eða hvort dregið hafi úr neyslu (÷).

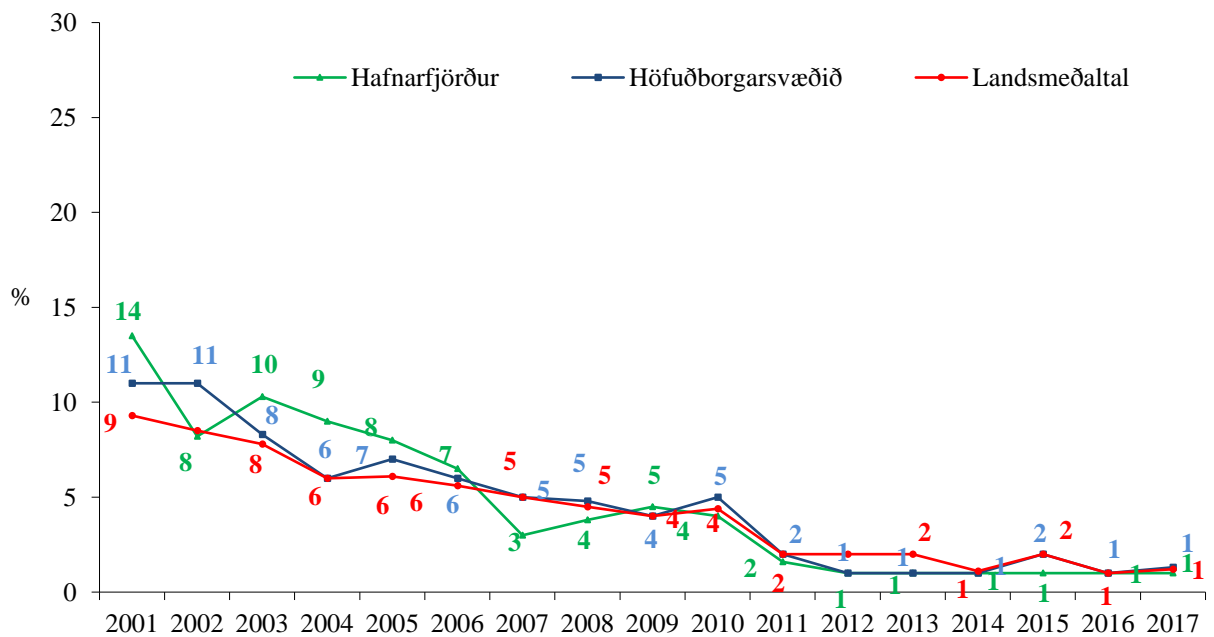

Þróun vímuefnaneyslu - áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla

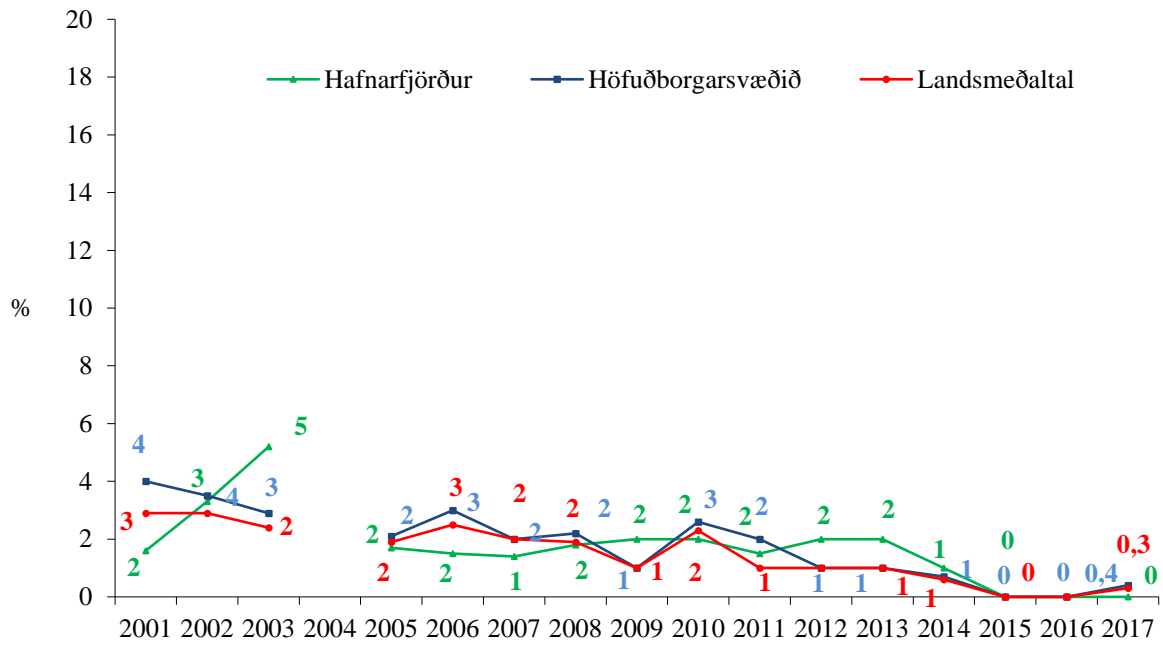
Daglegar reykingar

Mynd 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 3. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Tafla 3. Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.

Raf-sígarettur fjöldi skipta:	Landið (%)			Hafnarfjörður(%)		
	8.b.	9. b	10. b	8. b	9. b	10. b
Aldrei	87,2	78,2	66,5	89,8	78,7	71,5
1x-5x	9,2	12,0	16,0	7,8	11,5	11,7
6x-19x	2,0	4,0	6,9	1,0	3,8	7,5
20x eða oftár	1,7	5,8	10,6	1,4	5,9	9,3

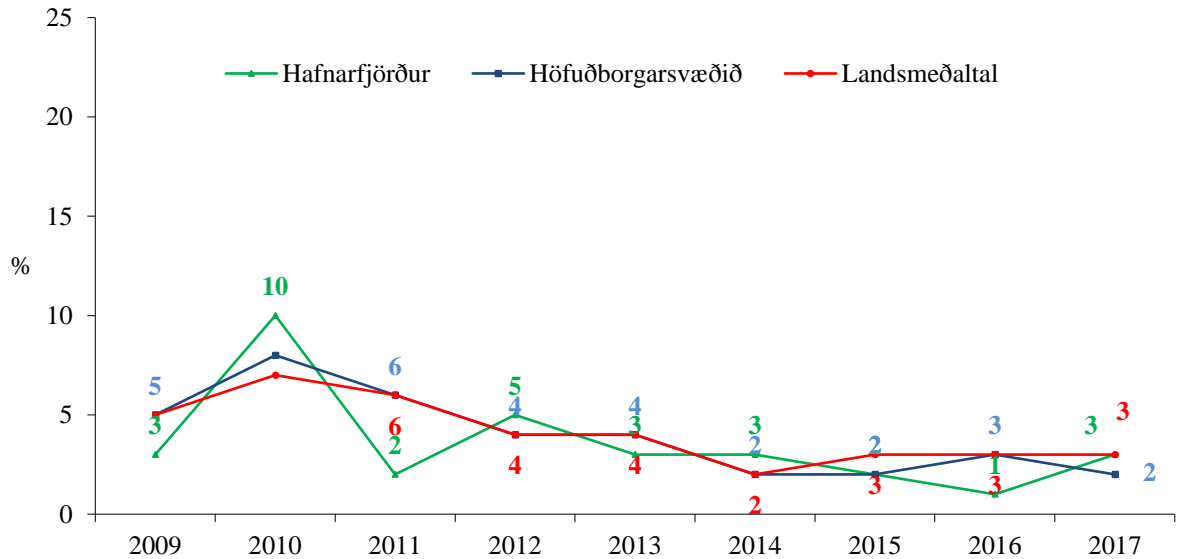
Tafla 4. Hve oft hefur þú notað raf-sígarettur (rafrettur) að jafnað síðustu 30 daga. um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8., 9 og 10.bekk, árið 2017.

Raf-sígarettur daglega:	Landið (%)			Hafnarfjörður(%)		
	8. b	9. b	10. b	8. b	9. b	10. b
Aldrei	96	90,7	85,2	98	89,9	87,9
Sjaldnar en einu sinni á dag	3,0	6,5	9,5	1,7	7,0	5,3
1-10 sinnum á dag	0,5	1,9	2,8	-	2,1	2,8
11 sinnum eða oftár á dag	0,5	1,0	2,4	0,3	1,0	3,9

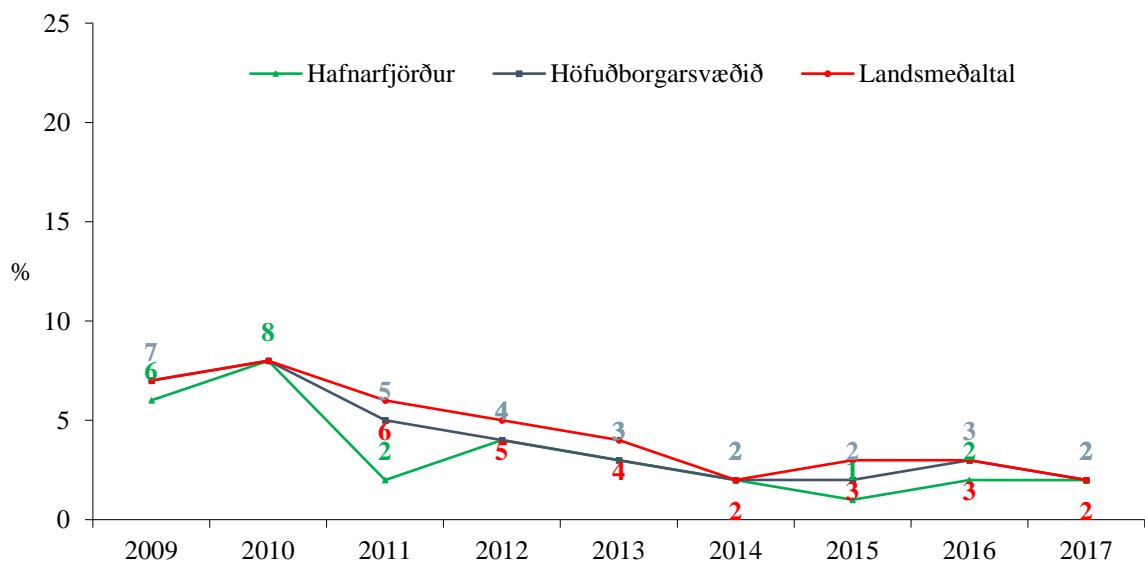
Munn- og neftóbaksnotkun

Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftar um ævina meðal nemenda í 10. 9. og 8. bekk

10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina

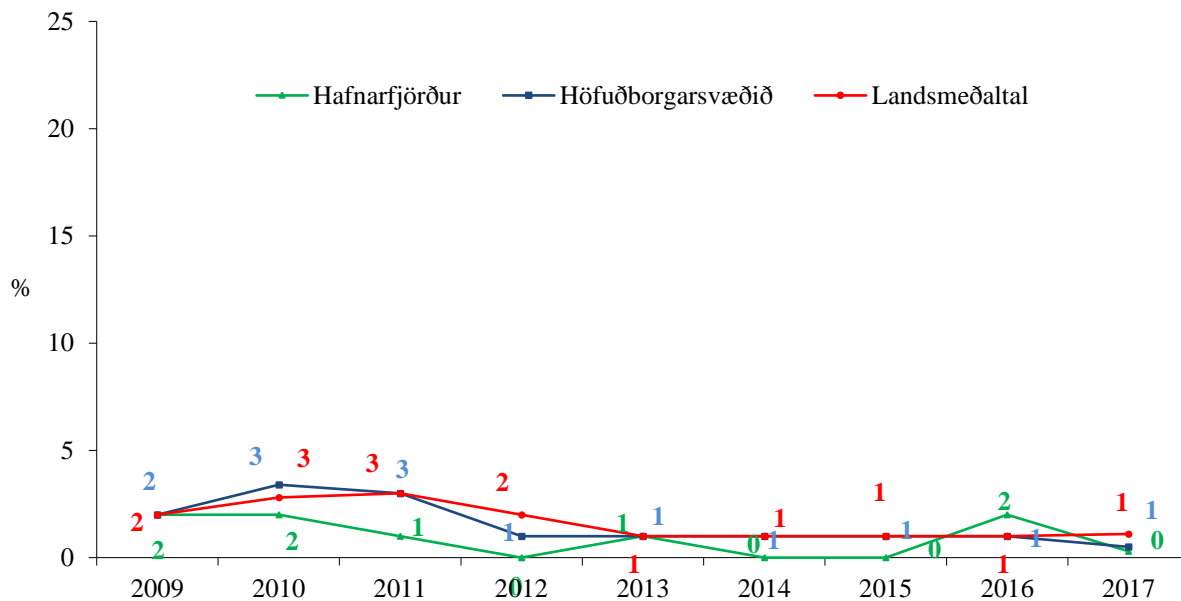

Mynd 5. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

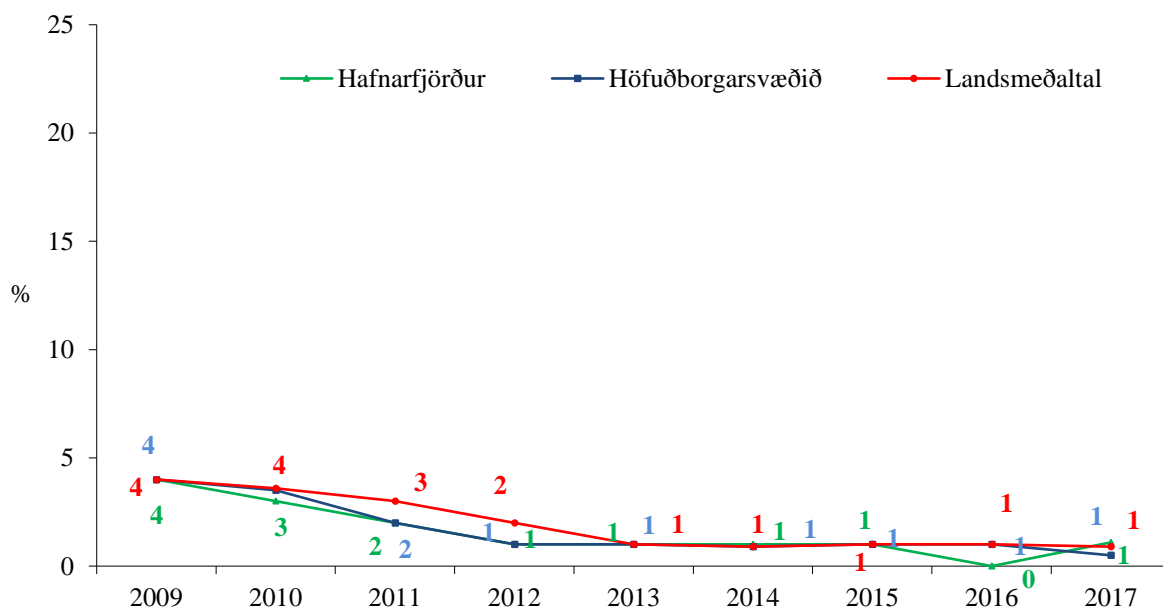

Mynd 6. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

9. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina

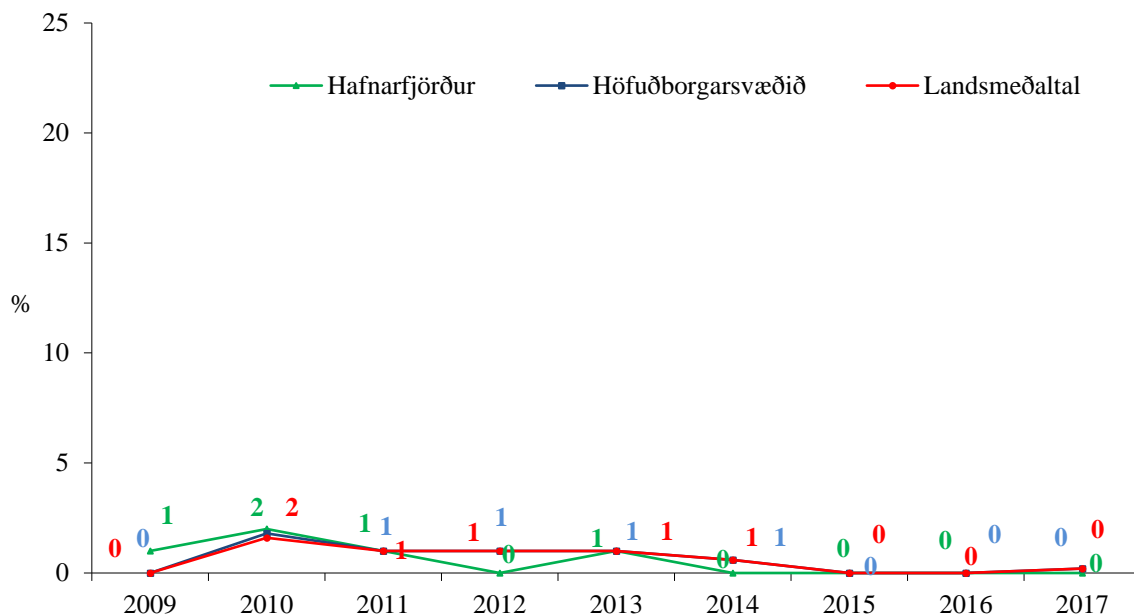

Mynd 7. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

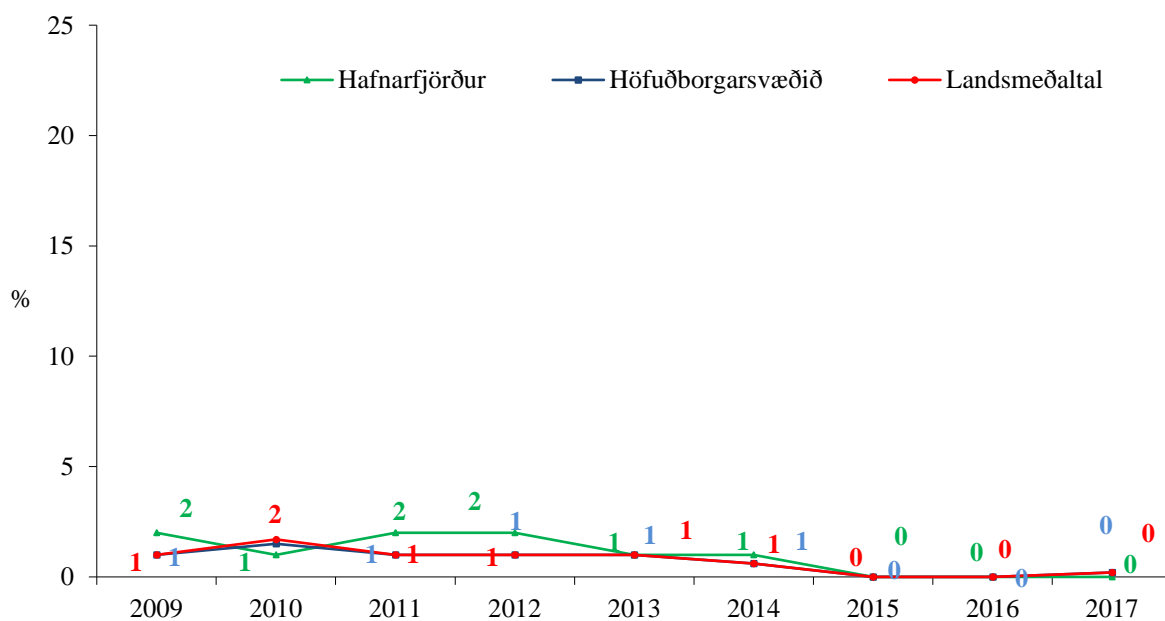

Mynd 8. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

8. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina

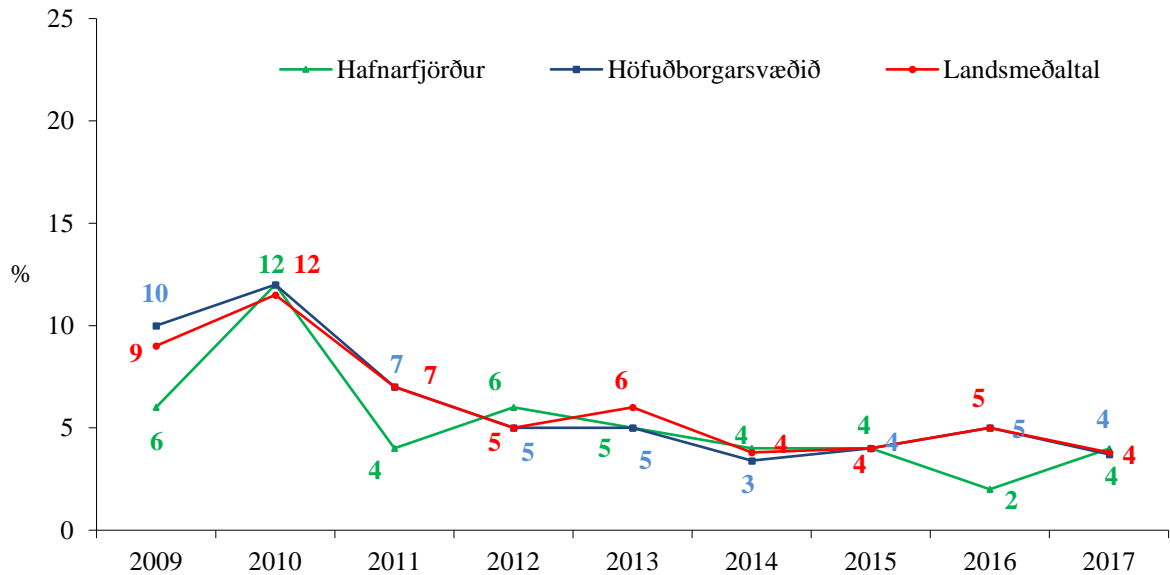
Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

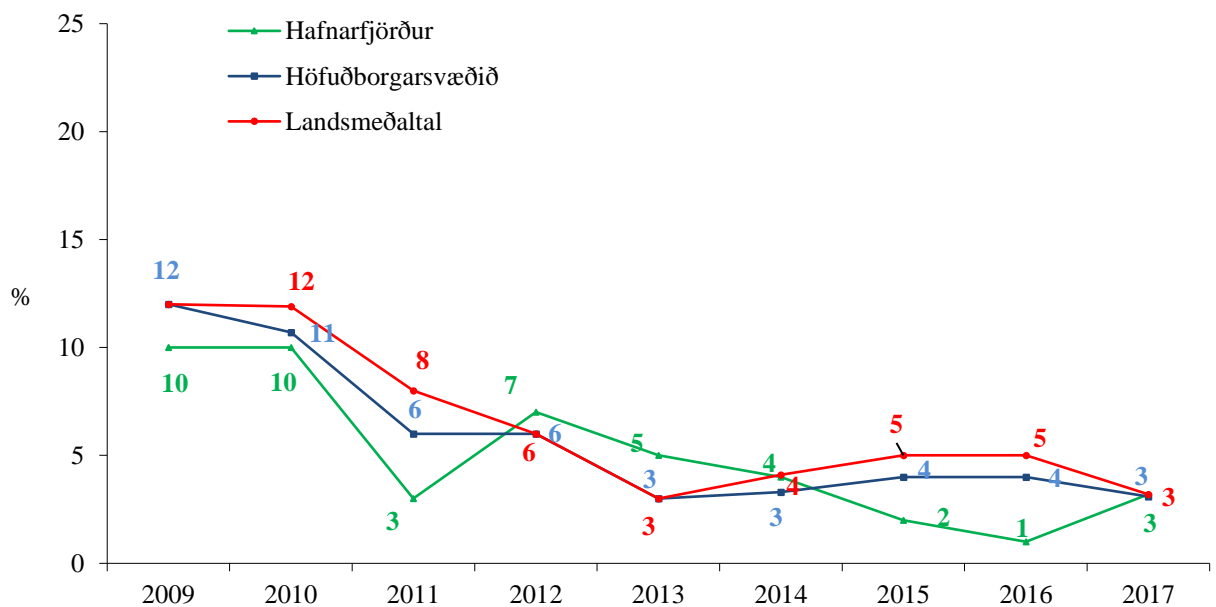
Mynd 10. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

Munn- og neftóþak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga

10. bekkur: Munn- og neftóþak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga

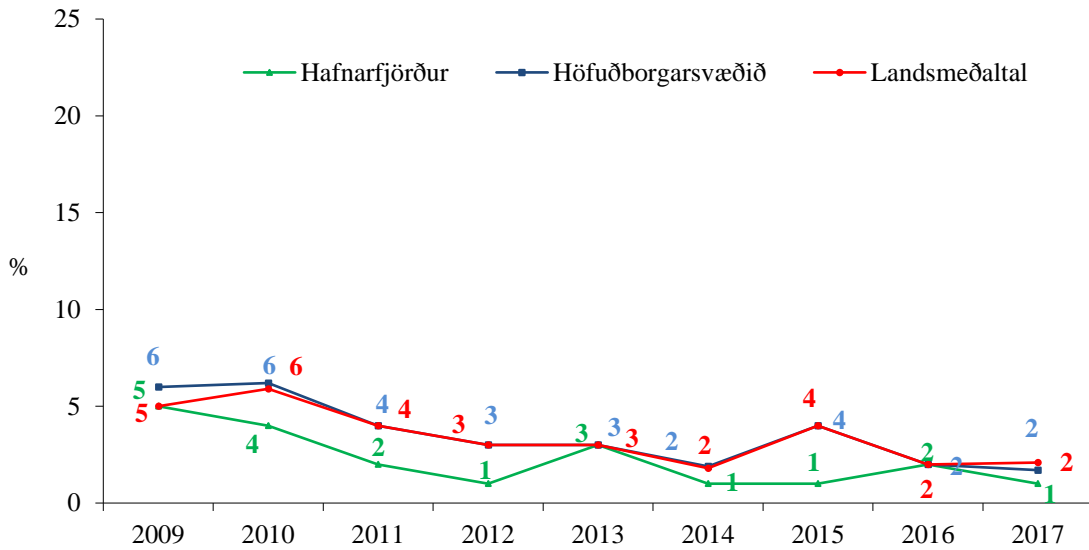

Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóþak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

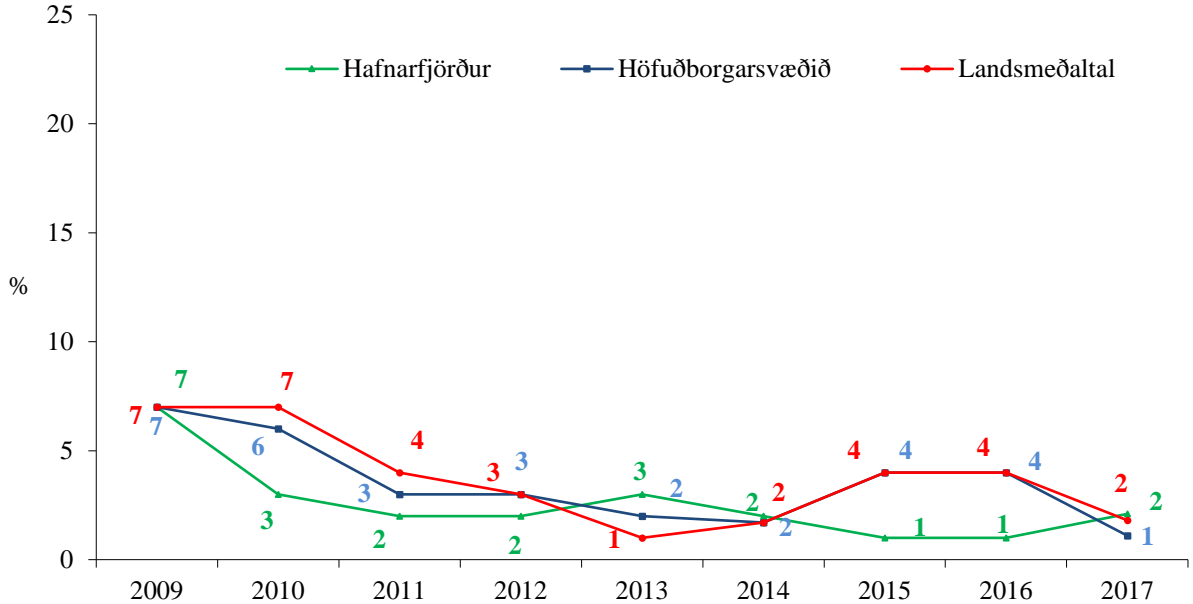

Mynd 12. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóþak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga

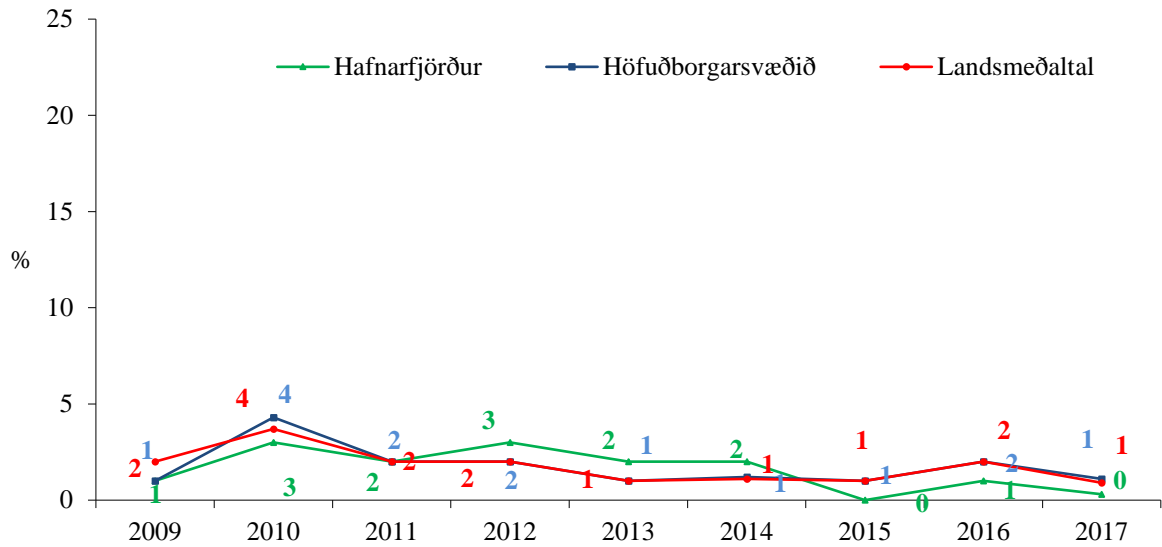
Mynd 13. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

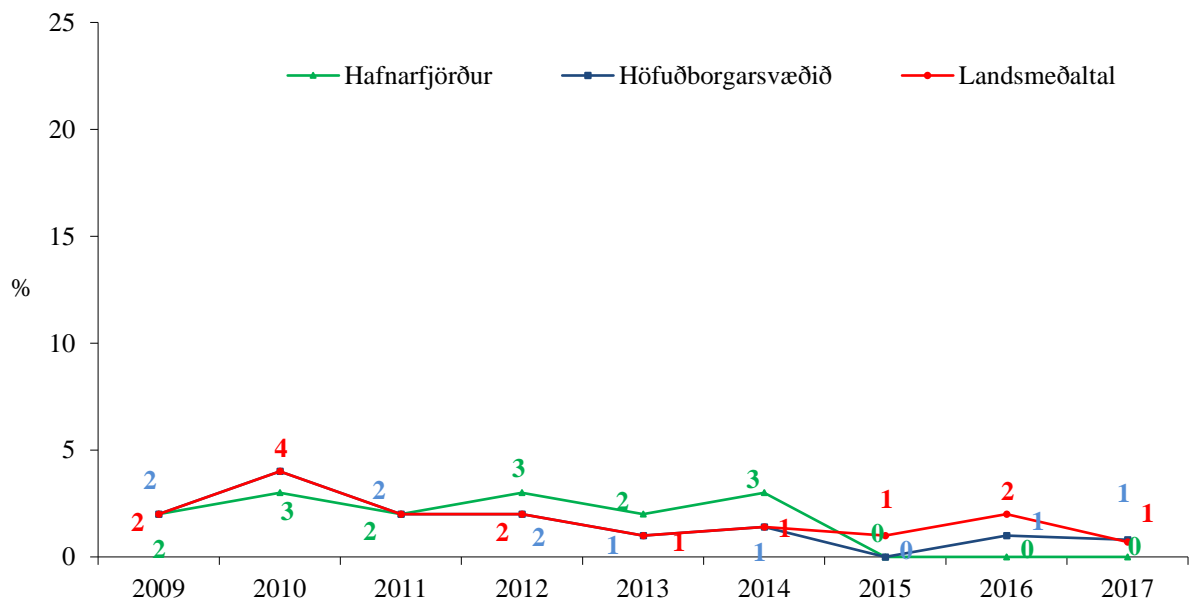
Mynd 14. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga

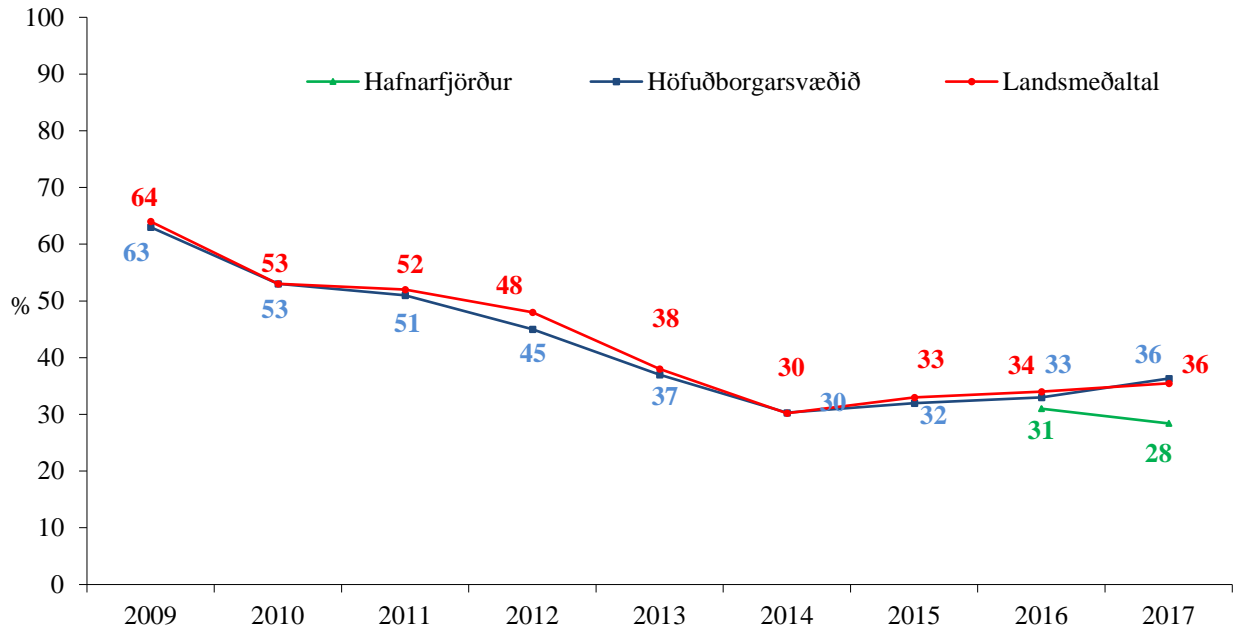

Mynd 15. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

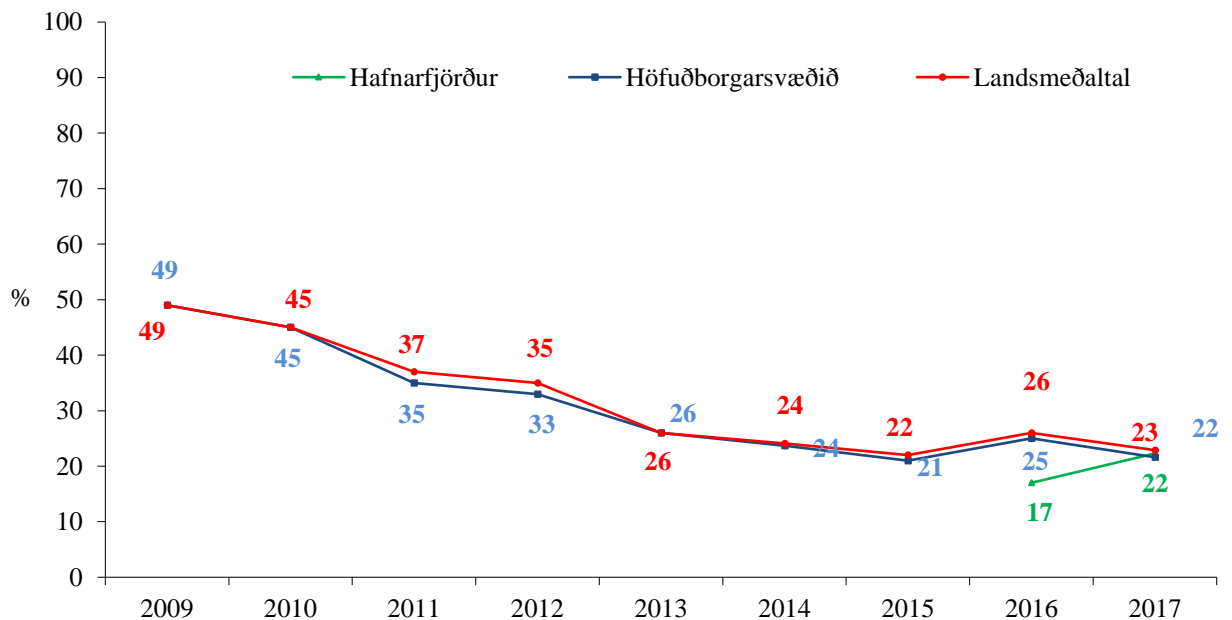

Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

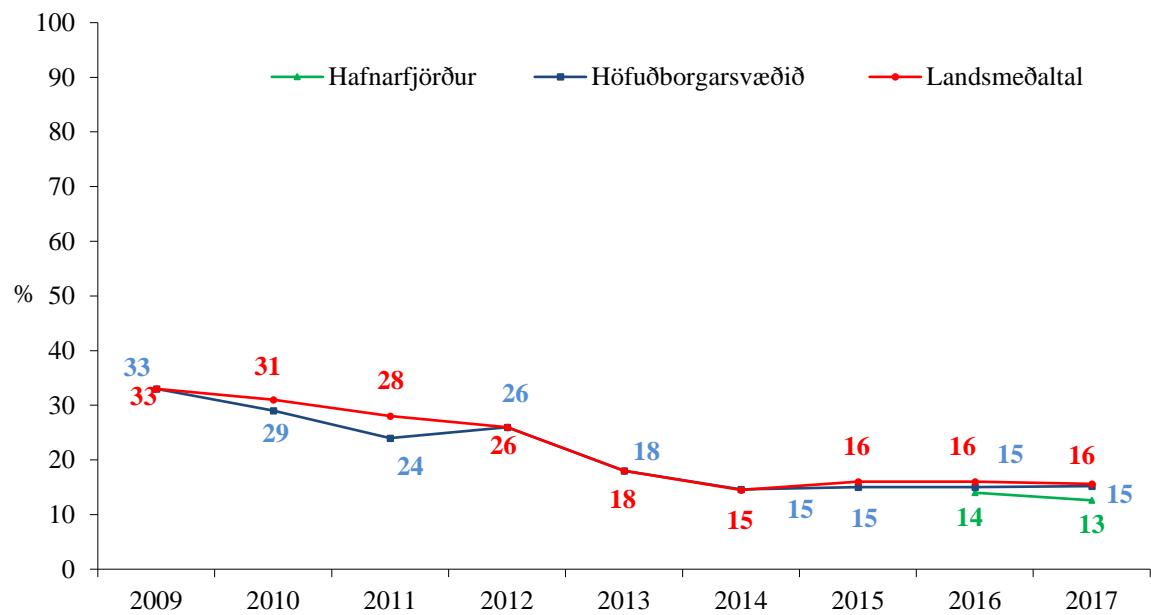
Neysla áfengis um ævina

Mynd 17. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

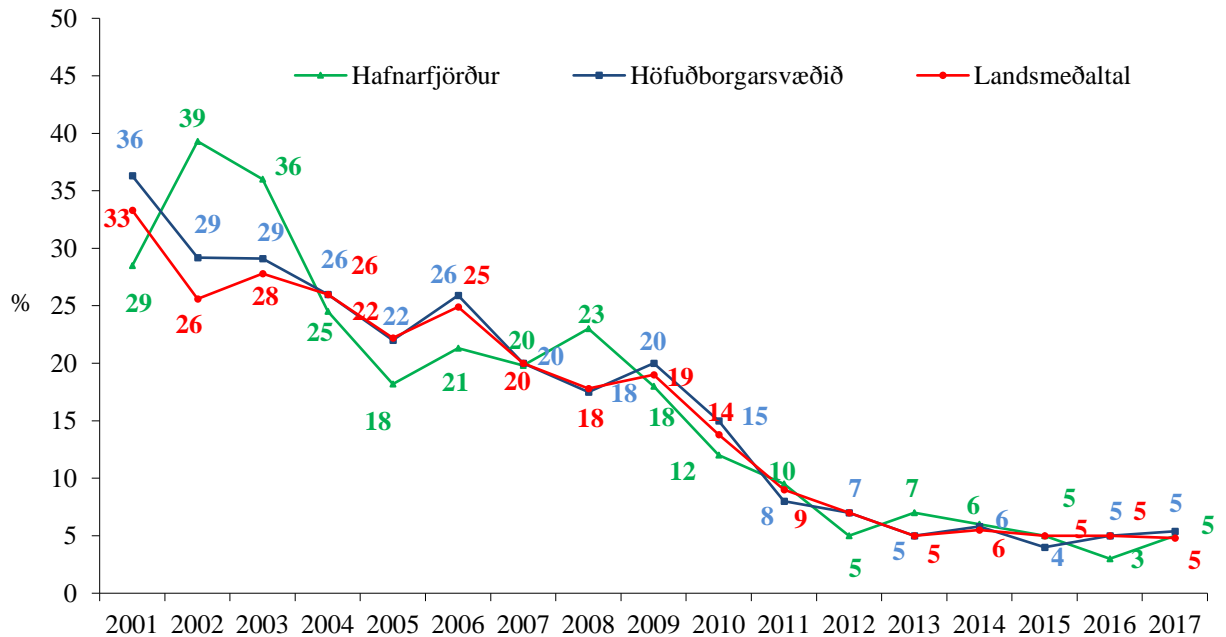

Mynd 18. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

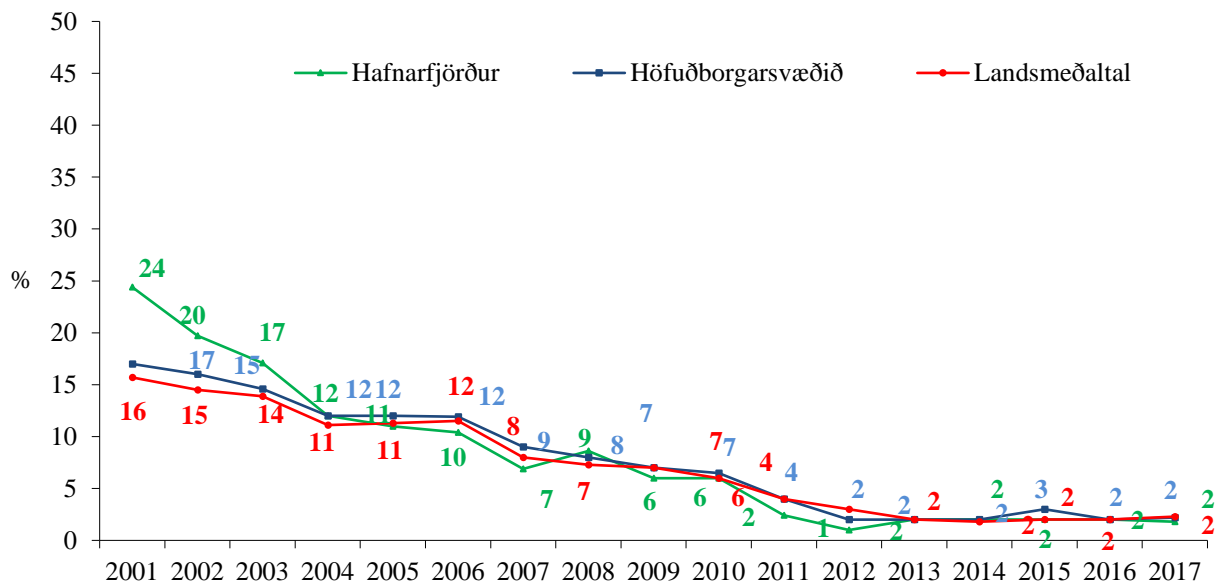

Mynd 19. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

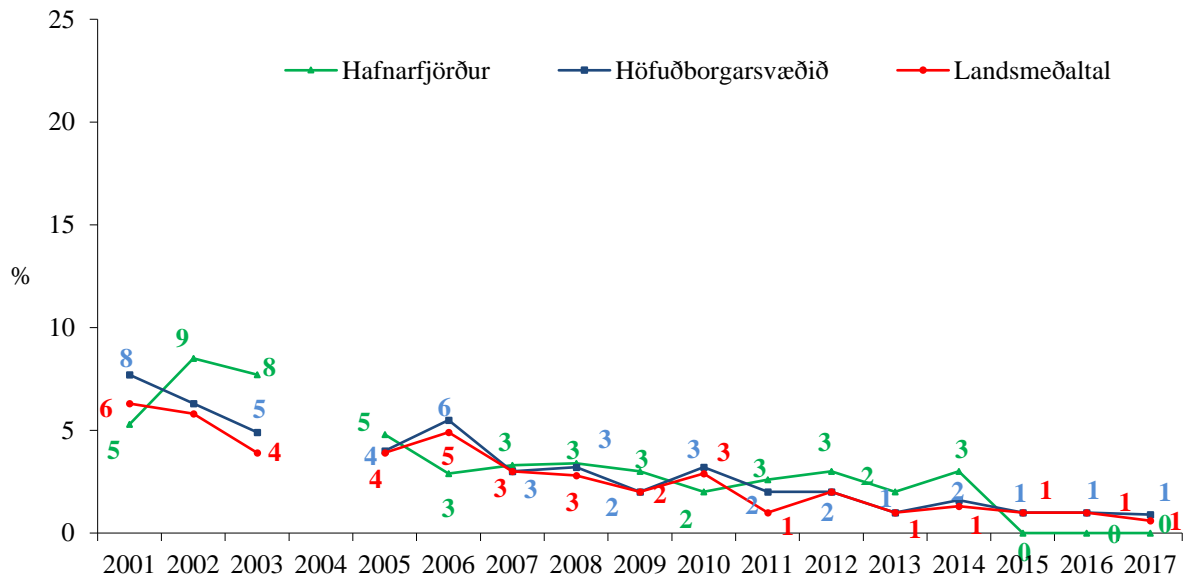
Ölvun síðastliðna 30 daga

Mynd 20. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.

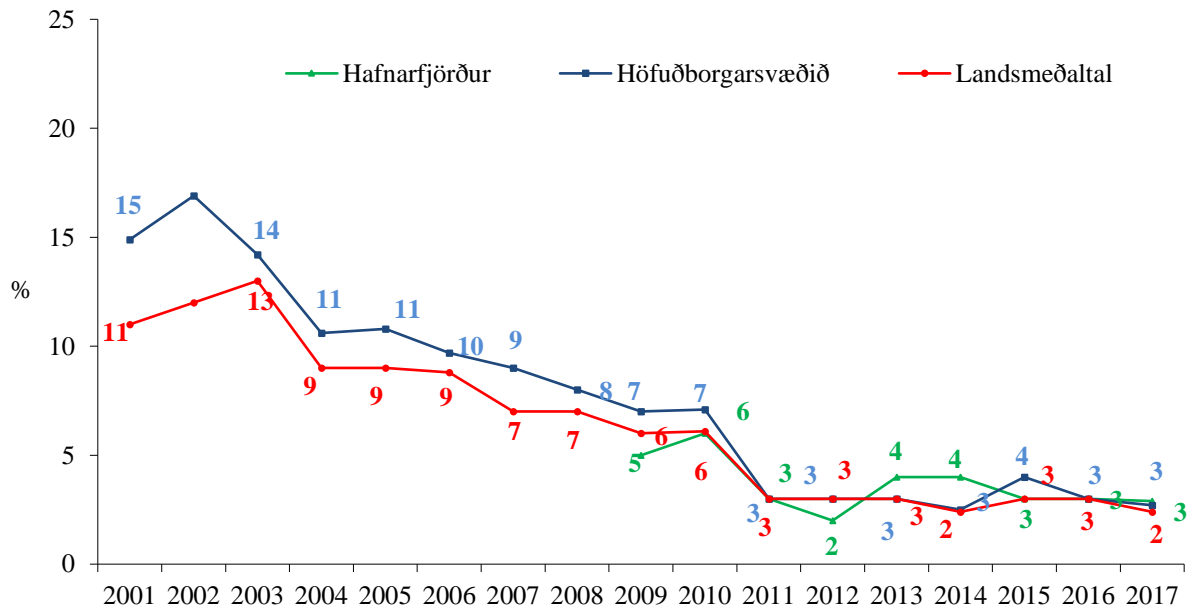

Mynd 21. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

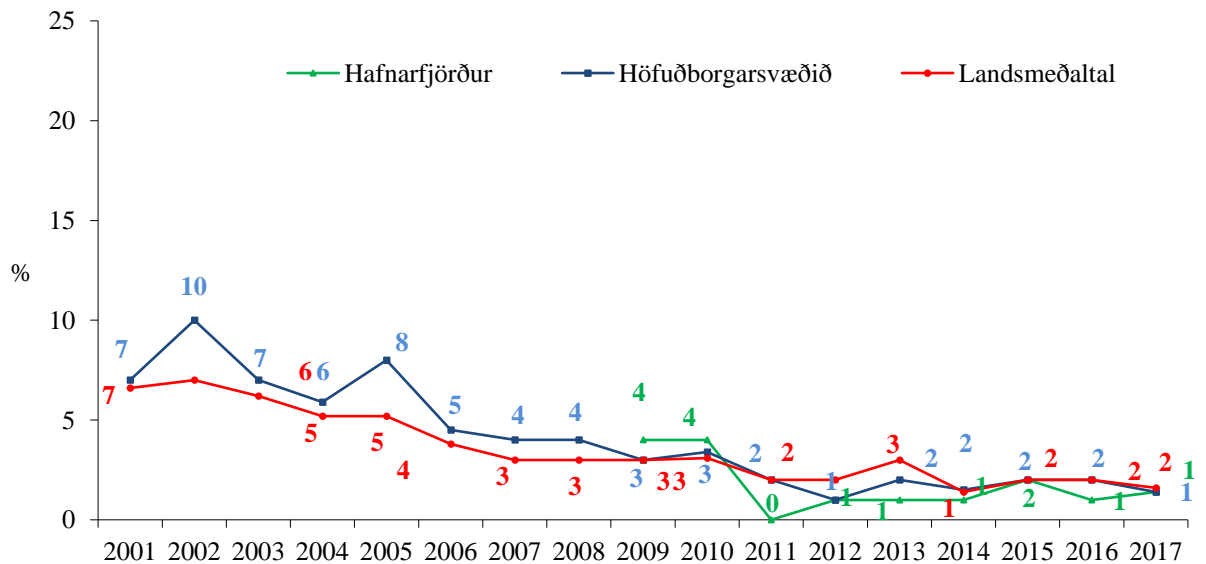

Mynd 22. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

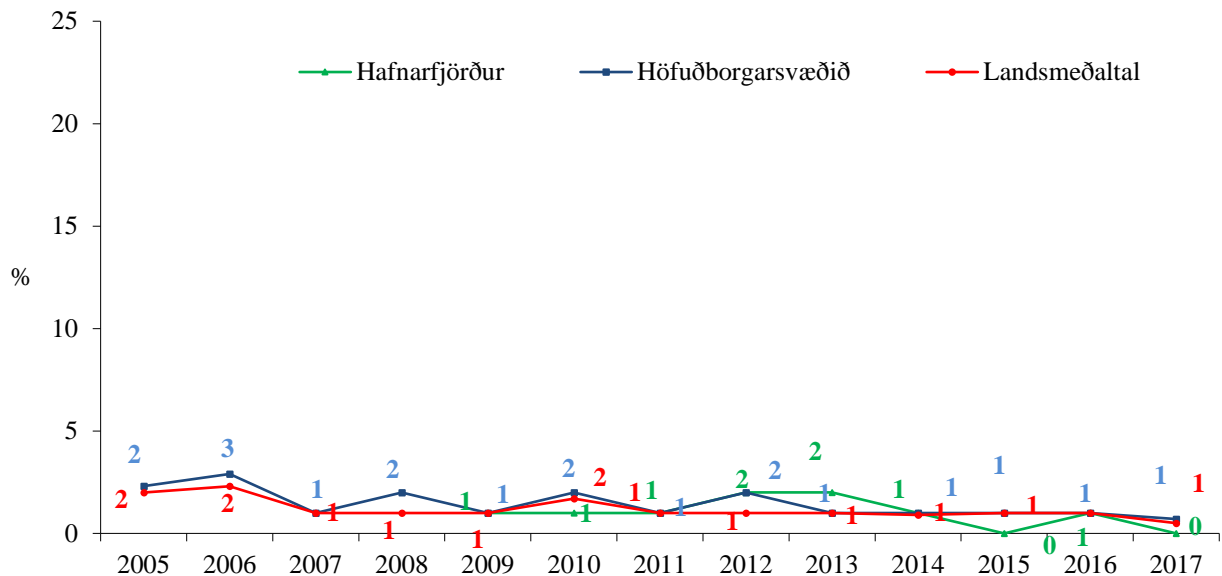
Hassneysla

Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2017.

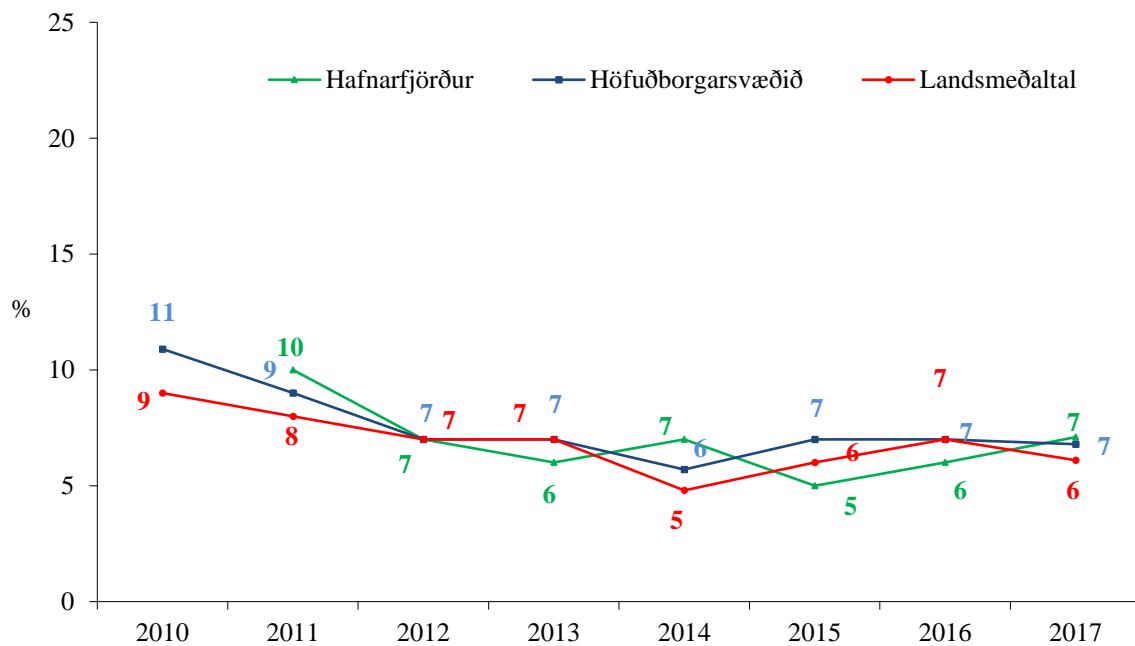

Mynd 24. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2001 – 2017.

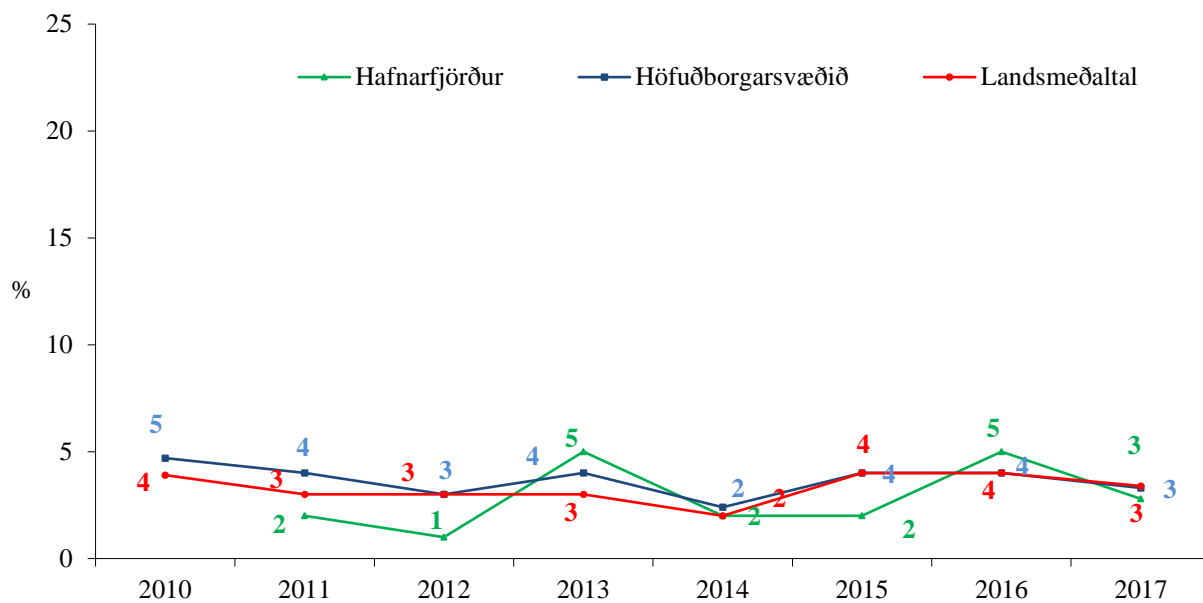

Mynd 25. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 – 2017.

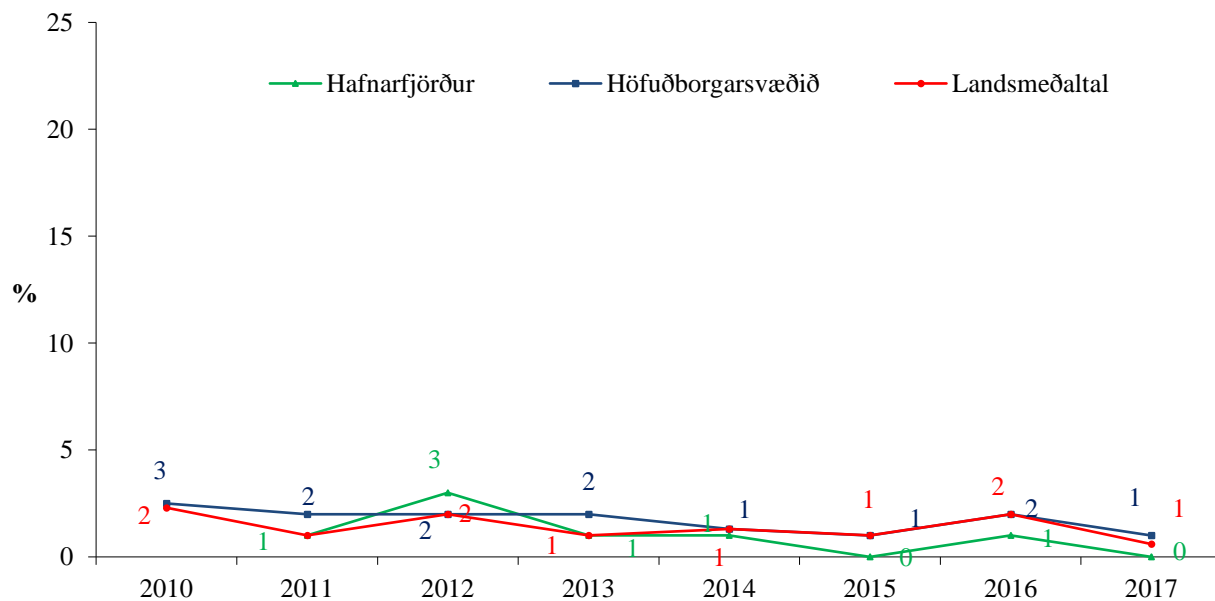
Marijúananeysla

Mynd 26. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

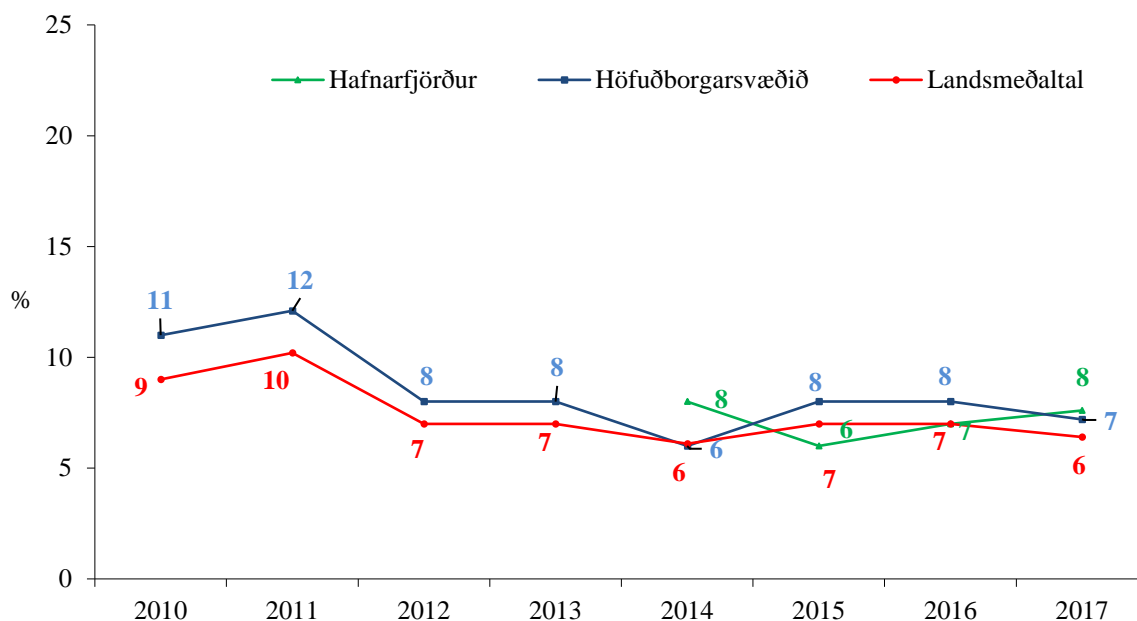
Mynd 27. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marjúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

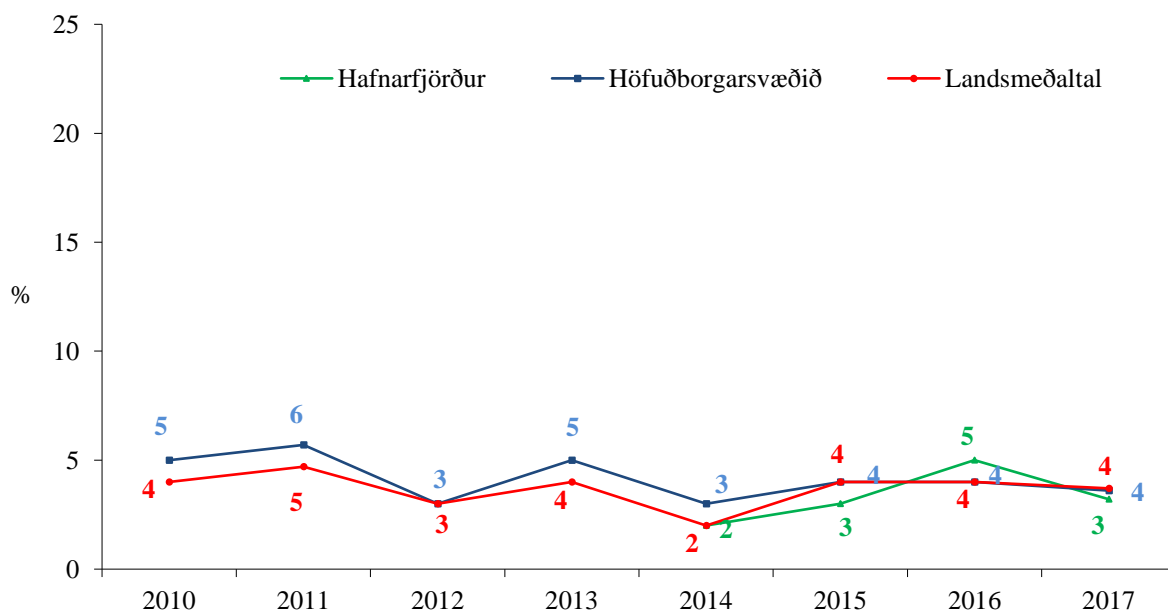
Mynd 28. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marjúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

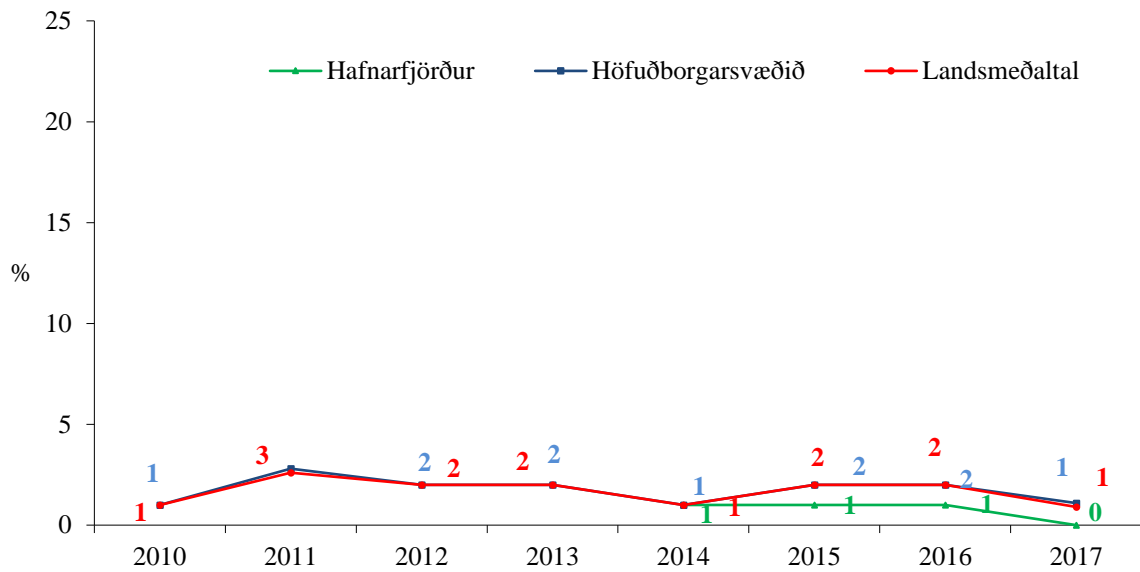
Kannabisneysla (hass - eða marijúana)

Mynd 29. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftár um ævina, árin 2010 - 2017.

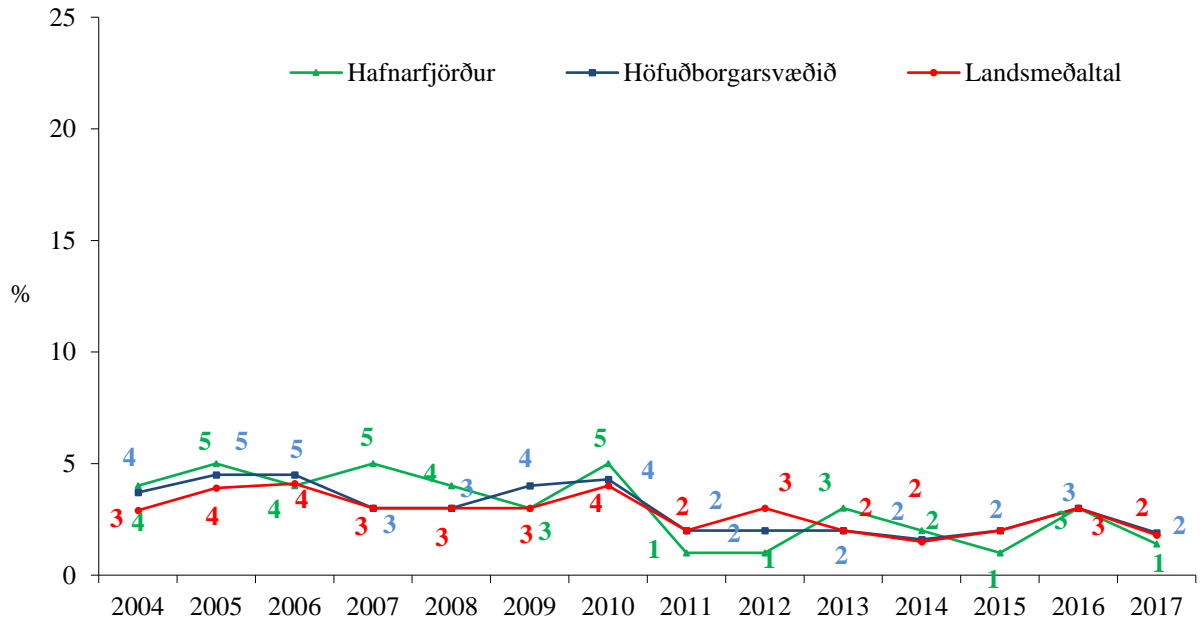
Mynd 30. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftár um ævina, árin 2010 - 2017.

Mynd 31. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftár um ævina, árin 2010 - 2017.

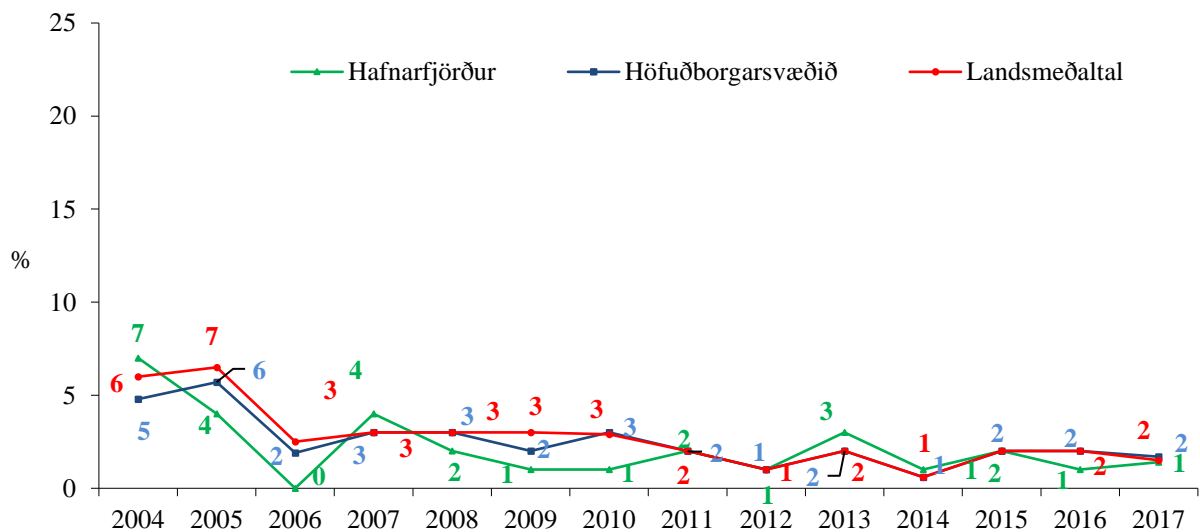
Neysla annarra ólöglegra vímuefna

Amfetamín

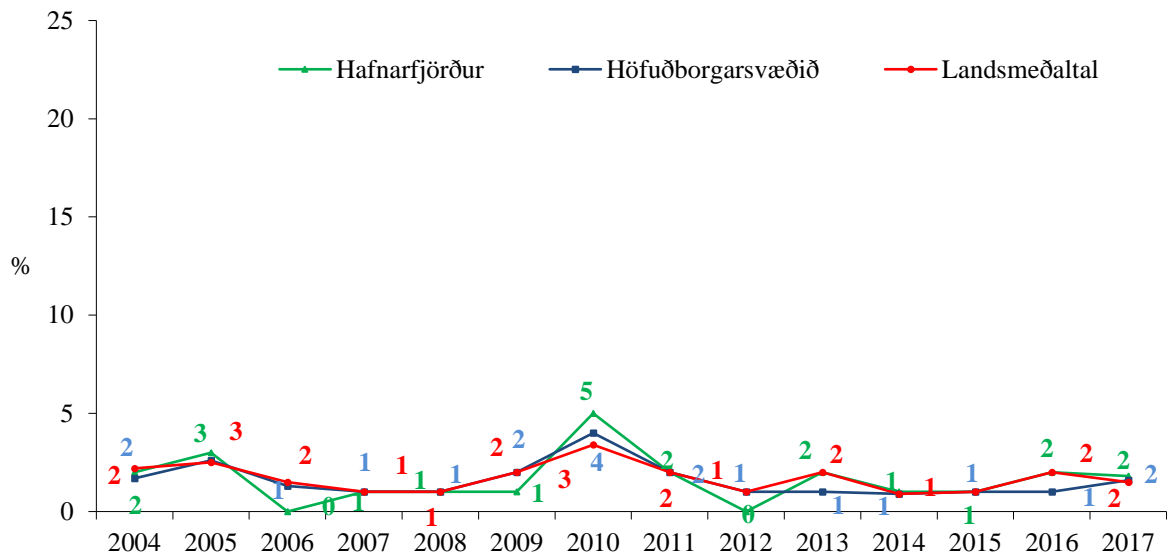
Mynd 32. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Sniff

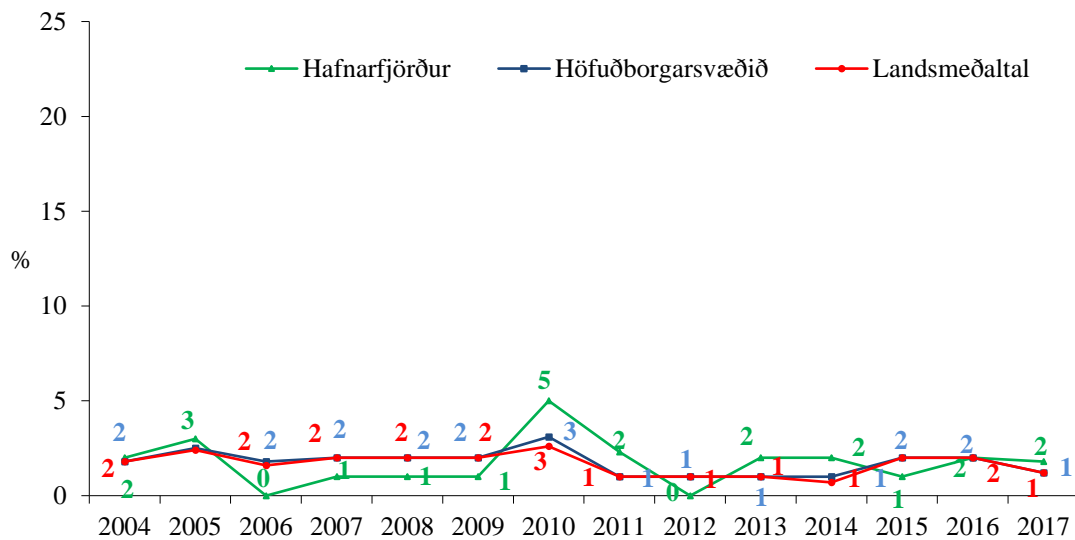
Mynd 33. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Sveppir sem vímuefni

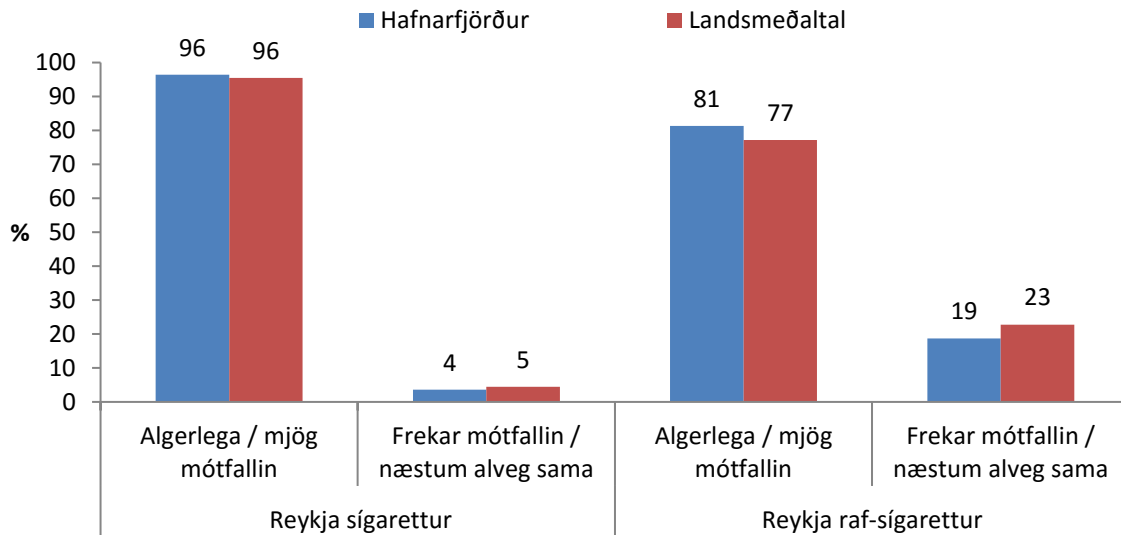
Mynd 34. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

E tafla

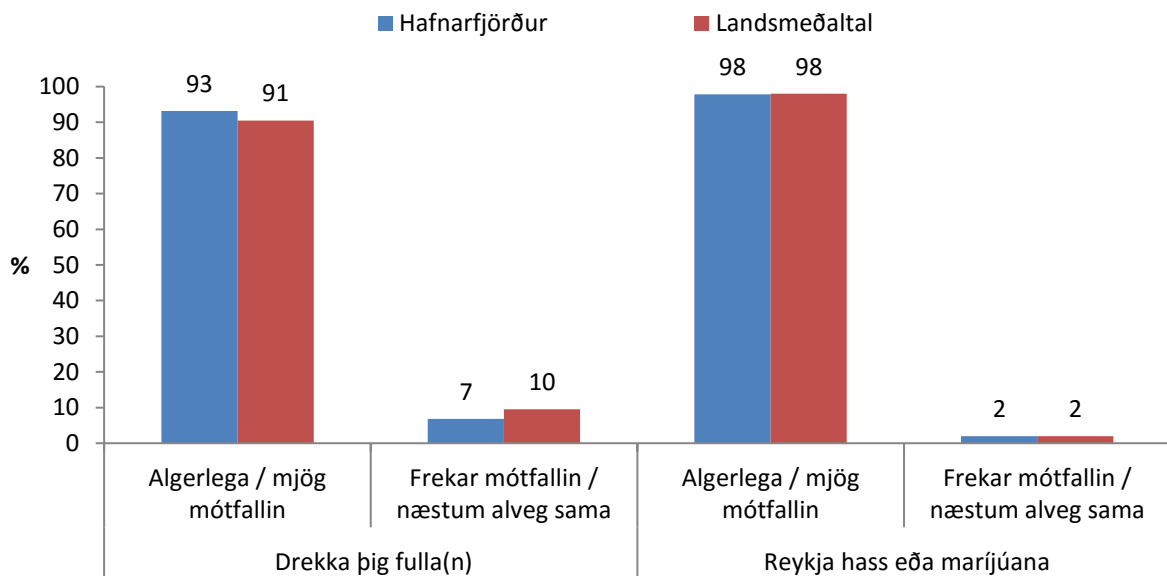

Mynd 35. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2016.

Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu

Mynd 36. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfaranandi: Reykja sígarettur; Reykja raf-sígarettur. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.

Mynd 37. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfaranandi: Drekkja þig fulla(n); Reykja hass eða marjúána. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.